

SADRŽAJ

UJEDINJENI NARODI	3
ŠTA SVE SPADA U HUMANO DRUŠTVO	4
GURANJE, POVLAČENJE ZA KOSU, RUGANJE...	5 - 6
ŽENE SU NASILNE KAO I MUŠKARCI	7 - 8
DABLINSKA DEKLARACIJA	9
PITANJE ZA DONOSIOCE ODLUKA	10 - 11
ŠTA JE PRAVA LJUBAV	12 - 13
INTELIGENTNI ČIPOVI POKREĆU UDOVE I MIŠICE PARALIZOVANIH	14 - 15
VIJESTI	16
ZAVOD ZA PROFESIONALNO ZAPOŠLJAVANJE DISTROFIČARA BIH	17
SVIJETSKI DAN UNICEF-A	18
ISTRAŽIVANJE MATIČNIH STANICA	19
FOTOGRAFIJA	20 - 21
RANGIRANJA	22
BORI SE I USPJEČEŠ	23 - 24
“OPUSTI SE ŠEĆERU”	25
KAKO DA PROBUDIMO LJUBAV JEDNE ŽENE?!	26
SPORT	27

NEKE INFORMACIJE KORIŠTENE SU SA INTERNET STRANICA.

Informativni centar za osobe sa invaliditetom “Lotos” Tuzla

Redakcija:

Fikreta Hasanović
Anes Čehović
Suad Zahirović
Sanja Zahirović
Jasminko Bijelić
Dragica Tunjić

Glavni i odgovorni urednik:

Fikreta Hasanović

Adresa redakcije:

M. i Ž. Crnogorčevića 3
75 000 Tuzla
Tel./Fax: + 387 35 251-476, 251-245

E-mail:

ic.lotos@bih.net.ba
info@ic-lotos.org

Web:

www.ic-lotos.org

Izdavač:

Informativni centar za osobe sa
invaliditetom “Lotos” Tuzla

Tiraž:

1000 primjeraka

INICIJATIVA (lat.)

Podsticaj za neku aktivnost posebno u pravu, zakonodavna inicijativa, pravo na podnošenje prijedloga zakona i drugih akata s pravnim dejstvom.

Uopšte, “čovjek od inicijative” je onaj koji samostalno preduzima potrebnu aktivnost u svom ili širem djelokrugu privatnog ili javnog života, ne čekajući za sve naredbe ili spoljašnji podsticaj.

Broj: 08-651-437-4/97

Sarajevo 16.12.1997. god.

Redni broj: 746

Upis u evidenciju javnih glasila izvršen u skladu sa Zakonom o javnom informisanju.

UJEDINJENI NARODI

Siromaštvo se neće prepoloviti do 2015. bez prestanka diskriminacije osoba sa invaliditetom. Iskustvo je pokazalo, kada osobe sa invaliditetom dobiju moć sudjelovati i voditi proces razvoja, stvara se šansa za cijelu zajednicu

Ostvarenje milenijuskog cilja da se do 2015. prepolovi broj siromašnih u svijetu, neće biti moguće sve dok je diskriminirano 650 miliona osoba sa invaliditetom, upozorili su Ujedinjeni narodi, a glavni tajnik je istaknuo da uključenje tih ljudi u društvo pridonosi njegovu cjelokupnom razvoju.

Glavni tajnik UN-a Ban Ki-moon poručuje da se svijet mora "skrbiti da poboljša životni standard i kvalitetu života za sve". Svi mi možemo imati invaliditet, svi smo mu izloženi privremeno ili trajno, posebno sa starenjem", poručio je Ban.

Navi Pillay, visoka povjerenica UN-a za ljudska prava, u priopćenju ističe da je skupina osoba sa invaliditetom "najzanemarenija u svijetu", posebno u zemljama u razvoju, javlja agencija AFP. "Statistički podaci su šokantni za našu savjest", poručuje Pillay i upozorava "ne iziđu li osobe sa invaliditetom iz sjene u zemljama u razvoju, bit će nemoguće prepoloviti broj siromašnih do 2015. i dati svakoj djevojčici ili dječaku šansu za osnovno obrazovanje", rekla je.

Oko 20 posto najsiromašnijih osoba ima neki oblik invaliditeta, a UN procjenjuje da izvan obrazovnog procesa ostaje 90 posto djece s invaliditetom koja žive u zemljama u razvoju. Glavni tajnik UN-a naglasio je u svojoj poruci važnost uključenja. "Iskustvo je pokazalo, kada osobe sa invaliditetom dobiju moć sudjelovati i voditi proces razvoja, da se cijela zajednica otvara. Njihovo uključenje stvara šanse za sve - one s invaliditetom i one bez njega", kaže Ban.

UN-ov odbor za osobe sa invaliditetom održao je svoje prvo zasjedanje u Ženevi te izrazio žaljenje što vlade ne popisuju osobe sa invaliditetom

čime propuštaju uzeti u obzir njihove potrebe i prava. Predsjednik tog UN-ova odbora Mohamed Al-Taravani koji je i sam osoba s invaliditetom, otkrio je na konferenciji za novinare kakvoj su diskriminaciji izloženi, a govorio je i iz vlastita iskustva.

Prozvao je posebno Italiju i Austriju, obje potpisnice Konvencije o osobama sa invaliditetom, te zračnog prijevoznika Alitaliju koji je od njega zahtijevao da ispuni liječničke potvrde da je sposoban putovati zrakoplovom.

Taj zahtjev, prvi u 34 godina života nakon prometne nesreće koja mu je nanijela invaliditet, "bio je tako ponižavajući", rekao je.

UN-ova Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom stupila je na snagu 2008.

ŠTA SVE SPADA U HUMANO DRUŠTVO?

U prirodi vlada zakon jačega. Među ljudima u većini društava je isto: "Čovjek je čovjeku vuk!". Razvojem civilizacije razvile su se spoznaje da ljudi trebaju biti drugačiji od životinja, i da u odnosima među ljudima trebaju da vladaju zakoni razuma, a ne zakoni primitivnih instinkta.

Iako monoteističke religije u svojim knjigama i u zapisanim božjim zapovijestima apeluju na ljubav među ljudima i međusobno pomaganje, ipak je historija ljudskog roda i dan danas puna rata, nasilja, međusobnog istrebljivanja, genocida. I u miru postoji nasilje nad slabijima.

Humanizam odriče bilo kakvo nasilje jačega nad slabijim, znači sve oblike nasilja ili druge vrste ugrožavanja i omalovažavanja nad:

- ženama, djecom i starijima,
- siromašnima, beskućnicima, bolesnima,
- tjelesno ili duševno hendikepiranima,
- pripadnicima manjina, pripadnicima druge rase, druge vjere,
- onima koji imaju drugačije mišljenje, (garantuje se svakom sloboda mišljenja i govora),
- onima koji imaju drugačiju seksualnu orijentaciju (koji time ne ugrožavaju nikoga u društvu),
- životinjama i biljkama,
- prirodom, (njeno zagađivanje, trovanje i uništavanje),

Osim ovoga propisuje se da svako ima pravo na obrazovanje i da je u tome ravnopravan sa drugima. Isto tako svako ima pravo na besplatnu osnovnu zdravstvenu zaštitu. Tako svako ima i pravo na rad, a dok to pravo ne ostvari ima pravo na novčanu naknadu koja mu omogućava civilizacijski život. Isto tako svako ima pravo da raspoláže svojim životom i da kada mu on postane nepodnošljiv, traži pomoć da se takav život poboljša.

Iz ovih opštih načela donose se na državnoj razini zakoni, koji se provode u praksi. Tako se stepen razvijenosti neke zemlje, odnosno društva, mjeri na osnovu toga kolika se pažnja poklanja zdravoj okolini, djeci, starima, hendikepiranima, bolesnima, siromašnima, onima koji drugačije misle, imaju drugačiju seksualnu orijentaciju, itd.

Ova pažnja se mjeri konkretnim pokazateljima, izdvojenom novcu, izgrađenim objektima, prilagođenim saobraćajnicama itd. Tako na primjer samo načelo da osobe sa invaliditetom imaju ista prava kao i svi, povlači za sobom niz zakona i podzakona, te iz toga proizilazećih konkretnih radnji, a to su:

- da je svakome omogućena nabavka potrebnih pomagala, kolica, kreveta, proteza, itd.,
- omogućen prilaz u kolicima mjestu stanovanja, rada, spavanja (izgradnja lifta ako je stan na dva nivoa), javnom prijevozu (niskopodni tramvaji, besplatni specijalni taksiji), javnim ustanovama, bolnicama, postojanje specijalnih WC-a za osobe sa invaliditetom, posebnih parking mjesta itd.,
- da članovi porodice, ili drugi, koji se brinu o osobama sa invaliditetom dobijaju novčanu naknadu, jer nisu u mogućnosti da se bave drugim radom,
- pozitivnu diskriminaciju gdje će postojati određeni broj radnih mjesta rezerviranih samo za osobe sa invaliditetom, itd.,

Samo iz ovog jednog primjera se vidi da je humano društvo jako skupo društvo i da nije lako postići takav materijalni nivo koji će dovesti i do visokog nivoa humanosti. A nekada je još teže postići svijest kod ljudi, da ne misle samo o sebi, onda kada im je dobro. A gdje je još zaštita starih, djece, bolesnika, hendikepiranih, izbjeglica, seksualno diskriminiranih, zaštita okoline, životinja, biljaka, itd.? Mi često kažemo kako se u Bosni bolje živi nego na Zapadu, gledajući pune kafane i kafiće, ćevape i lokale s muzikom, jednom riječju opšte veselje. Međutim ne vidimo siromašne, stare, bolesne, osobe sa invaliditetom, razne vrste „drugačijih“, jer se oni kao takvi i ne pojavljuju u društvu. I onda se pitamo po čemu je to Zapad bogat, kad tako skromno jedu, malo crnog hljeba i šolju mlaćenice za doručak. Pa gdje su im pare?

Kad shvatimo važnost ovih načela, onda će nam biti lakše da shvatimo i mnoge zakone koji postoje u Holandiji kao što su zakon o eutanaziji, zakon o istospolnim brakovima, neki zakoni iz oblasti socijalne politike, itd.

GURANJE, POVLAČENJE ZA KOSU, RUGANJE ...

Nasilje nad ženama kao izraz povijesno nejednake raspodjele moći između muškaraca i žena te povijesne neravnopravnosti spolova, prisutno je u svim razvojnim fazama društva. Žene i djevojčice širom svijeta, bez obzira na nacionalnu, rasnu i vjersku pripadnost, kulturu, dob i status, izložene su raznim oblicima fizičkog, seksualnog, psihološkog i ekonomskog zlostavljanja. Korijeni nasilja nad ženama leže duboko u strukturi društva, a nasilje predstavlja najčešći oblik kršenja ljudskih prava u Europi.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, različite studije pokazuju da je u prosjeku između 10 i 50% žena iskusilo neki

oblik fizičkog nasilja od partnera, da je između 12 i 25% žena podvrgnuto pokušaju ili samom prisilnom seksualnom odnošaju, također od svojih bivših ili sadašnjih partnera, te da rasprostranjenost prisilne prostitucije i trgovine ženama iz godine u godinu raste. Nevjerovatna brojka od čak četiri miliona žrtava trgovanja ljudima godišnje zastrašujući je podatak o razmjerima eksploatacije žena i djece koji ukazuje na prijeko potrebnu borbu za sprečavanje trgovine ženama (trafficking).

U međunarodnim dokumentima nasilje se počinje razmatrati tek devedesetih godina 20. vijeka. Jedan od najznačajnijih dokumenata za ženska ljudska prava **Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena usvojena 1979.** ne sadrži nikakve odredbe o nasilju nad ženama. Konvencija definira diskriminaciju žena tek kao: ... **bilo kakvo razlikovanje, isključivanje, posljedicu ili namjeru umanjivanja ili potpunog ukidanja priznanja, uživanja ili prakticiranja od**

strane žena, bez obzira na bračno stanje, a na temelju jednakosti muškaraca i žena, na temelju ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, socijalnom, kulturnom, civilnom ili drugom polju. Konvenciju je do sada prihvatilo 170 država koje potvrđuju prisutnost diskriminacije žena, ali i opredijeljenost za njezino uklanjanje. Konvencija uspostavlja mjerila za identifikaciju i ocjenu diskriminacije žena

širog svijeta do koje dolazi na različite načine i u različitoj mjeri. Nasilje se prepoznaje kao gorući problem tek 1993. usvajanjem Deklaracije o eliminaciji nasilja nad ženama te se svrstava u prioritarno područje djelovanja

u promicanju jednakosti muškaraca i žena.

DEFINICIJA PROBLEMA

Deklaracija UN-a o eliminaciji nasilja nad ženama definira nasilje kao bilo kakav akt nasilja koje se temelji na rodu, a koji kao posljedicu ima, ili je vjerojatno da će imati, fizičku, seksualnu ili psihološku štetu ili patnju u žena, uključujući prijetnje takvim radnjama, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu.

Nasilje nad ženama obuhvaća (ali time ne smije biti ograničeno): fizičko, seksualno i psihološko nasilje u obitelji (premlaćivanje, seksualno zlostavljanje u obitelji, bračno silovanje, genitalno sakaćenje i drugi tradicionalni obredi koji ženama nanose povrede, izvanbračno nasilje), nasilje do kojeg dolazi u široj zajednici (silovanje, seksualno zlostavljanje i/ili uznemiravanje na poslu, obrazovnim institucijama ili drugdje, trgovanje ženama, prisilna prostitucija) te nasilje počinjeno ili tolerirano od strane države.

Nasilje se očituje na nekoliko osnovnih načina, kao: fizičko, seksualno, psihološko, ekonomsko, strukturalno i duhovno nasilje. Većina je nasilja kombinacija fizičkog, seksualnog i psihološkog nasilja u čijoj je pozadini strukturalno nasilje.

Fizičko nasilje obuhvaća: gušenje, povlačenje za kosu, udaranje nogama i rukama, paljenje, ugrize, davljenje, genitalno sakaćenje, mučenje, ubojstvo...

Seksualno nasilje je svaki seksualni čin počinjen protiv volje druge osobe, bilo da žrtva nije dala pristanak ili ga nasilnik i nije mogao dobiti jer se radi o djetetu ili nemoćnoj osobi. U tu vrstu nasilja spadaju: seksualno zadirivanje, nepoželjni komentari, egzibicionizam, neželjeni seksualni prijedlozi, prisila na sudjelovanje ili gledanje pornografije, neželjeno diranje, prisilan seks, silovanje, incest, bolni ili ponižavajući seksualni čin, nasilna trudnoća, trgovina ženama i eksploatacija u industriji seksa, podvođenje,

spolni odnošaj s djetetom, spolni odnošaj zloupotrebom položaja, bludne radnje... Psihološko nasilje sastoji se od različitih oblika izrugivanja, prigovora, prijetnji, izolacije, maltretiranja, javnih napada i sl.

Ekonomsko nasilje prvenstveno se odnosi na nejednak nadzor nad pristupom zajedničkim resursima, uskraćivanje pristupa novcu, zaposlenju ili obrazovanju. U širem se smislu odnosi i na uništavanje imovine i krađu.

Strukturalno nasilje uključuje nevidljive (a sveprisutne) prepreke u ostvarivanju osnovnih prava. Te su prepreke reproducirane u samom društvenom tkivu odnosno

u nejednakoj raspodjeli moći koja proizvodi nejednakost između žena i muškaraca i čini je legitimnom.

Duhovno nasilje odnosi se na razaranje ili uništavanje kulturalnih ili religijskih uvjerenja žena ismijavanjem, kažnjavanjem i prisilom da usvoji određeni sustav vjerovanja.

KAMPANJA ZA ZAPOŠLJAVANJE INVALIDA

Centar za razvoj i podršku iz Tuzle i Udruženje slijepih kantona Sarajevo službeno su počeli kampanju za usvajanje i primjenu zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom u FBiH.

Kampanja se provodi u sklopu projekta "Osobe sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada - stvaranje normativnih i institucionalnih pretpostavki za zapošljavanje i socijalnu uključenost", a ide pod sloganom "Mogu, hoću, znam" i planirano je da traje 16 mjeseci.

U sklopu kampanje će biti organizirani sastanci i debate sa donositeljima odluka, pokrenuta peticija o neophodnosti donošenja zakona, unaprijeđena suradnja sa medijima, izrađen katalog zanimanja za osobe sa invaliditetom, kao i izvršen izbor poslodavca godine.

POJEO SREĆKU JER NIJE MOGAO DOČEKATI NOVAC

Putnik u avionu od Krakowa u Poljskoj do East Midlandsa u Velikoj Britaniji ogrebao je Ryanairovu srećku i dobio 10.000 eura, ali nakon što su mu zaposlenici objasnili kako dobitak ne može podići dok ne slete, on je u napadaju bijesa razderao srećku i pojeo je.

Posada zrakoplova pokušala ga je nagovoriti da zalogaj vrijedan 10.000 eura zamijeni sendvičem zrakoplovne tvrtke, no putnik se nije dao razuvjeriti te je temeljito sažvakao dobitnu srećku i tako izgubio pravo na nagradu. Ryanair je stoga odlučio donirati istu svotu u dobrotvorne svrhe.

- Putnici su uvijek oduševljeni kad dobiju veliku novčanu nagradu po dolasku kući. Nažalost, naš zadnji dobitnik bio je uvjeren da Ryanair na svakom svom avionu ima 10.000 eura u gotovini, rekao je predstavnik Ryanaira, Stephen McNamara.

ŽENE SU NASILNE KAO I MUŠKARCI

“Potpuna istina o obiteljskom nasilju otkriva da je obiteljsko nasilje ljudski, a ne rodni problem. Gotovo 30 godina nudi nam se samo jedna strana jednadžbe. S obzirom na društvenu povijest diskriminacije i podčinjavanja žena u mnogim područjima, to je bilo prikladno, ali danas više nije. Postala je to bitka “mi protiv njih”. No, stvarnost obiteljskog nasilja govori nam da je ono znatno složenije od toga”

“Prvih nekoliko godina stvari su išle prilično dobro. Onda se ona polako promijenila. Oduvijek je znala planuti, no poslije smo imali nekih problema sa novcem i stvari su se pogoršale. Razbjesnjela bi se i to bi prevršilo svaku mjeru. Počela bi me udarati. Pljusnula bi me i nastavila tući, te pokušala ogrepsti. Dignuo bih ruke ili samo uhvatio i držao njezine ruke. Nikada nisam uzvratio. Jednostavno, učili su me da nikada ne udaraš ženu”.

Joe S. jedan je od muškaraca žrtava obiteljskog nasilja koje sam intervjuirao u dvogodišnjem razdoblju. Kanadski istraživač Lesley Gregorash i dr. Malcolm George u Engleskoj također su intervjuirali takve muškarce. Unatoč manjku terenskog istraživanja, pojavili su se neki uobičajeni obrasci ponašanja žrtava i zlostavljača. Možda je najuočljivija sličnost između ženskih i muških žrtava, te njihovih zlostavljača. Kada je riječ o razlikama, najveća je razlika u javnoj i osobnoj percepciji. U većini slučajeva muškarci žrtve zapeli su u vremenu: u istom su položaju u kojem su žene bile prije 30 godina. Unatoč golemom broju muškaraca žrtava obiteljskog nasilja, njihov problem smatra se prilično nevažnim, ili se misli da su na neki način sami krivi za to.

OBITELJSKO NASILJE VEĆINOM JE OBOSTRANO

Do 1985. broj slučajeva lakšeg nasilja (pljuska, udarac po stražnjici, bacanje predmeta, guranje ili odguravanje) bio je isti za muškarce i žene. Kod težeg nasilja (udarac nogom, ugriz, udarac šakom, udaranje ili pokušaj gađanja predmetom, premlaćivanje, prijetnja nožem ili pištoljem, napad nožem ili pištoljem) bilo je više muških žrtava nego ženskih. Prvo istraživanje pokazalo je jednak udio obiteljskog nasilja za oba spola,

no rezultati iz 1985. pokazali su da se broj ženskih žrtava smanjio, dok je broj muških žrtava ostao isti. Projiciranjem studije iz 1985. na ukupnu populaciju vjenčanih parova, rezultati su pokazali da se kod osam miliona parova svake godine dogodi neki oblik obiteljskog nasilja, a pritom je 1,8 miliona žena žrtava teškog nasilja i 2 miliona muškaraca. Drugim riječima: žena doživi nasilje svakih osamnaest sekundi, a muškarac svakih petnaest sekundi.

Ti podaci o zlostavljanim ženama – posebice statistika “jedna žena svakih osamnaest sekundi bude zlostavljana” – najčešće su brojke vezane za obiteljsko nasilje, koje se na-

vode da bi se potaknulo prikupljanje novca za akcije zaštite i skrenula pozornost na taj problem. Gotovo se uvijek, jednak ili veći broj muških žrtava, koji je utvrđen u istom istraživanju, jednostavno zanemaruje. No, prihvatanje rezultata Family Research Laboratory za žene trebalo bi značiti i da se isti izvor prihvaća i za viktimizaciju muškaraca.

Različita istraživanja pokazuju da su žene jed-

---

nako agresivne ili agresivnije od muškaraca u vezama sa svojim muževima ili partnerima suprotnog spola.

Broj studija koje dolaze do istog zaključka povećava se. Istraživanje Terrie Moffitt dovodi u pitanje uobičajeno vjerovanje o prirodi obiteljskog nasilja: kada žena udari, to je samo reakcija na napad partnera. Ta studija pokazuje da neke žene možda mogu biti sklone nasilju – svojom prirodom i zbog okolnosti – jednako kao i neki muškarci.

Obiteljsko nasilje većinom je obostrano i ne bi se niti dogodilo da nema povijesti takva nasilja u primarnoj obitelji.

Prema vlastitom priznanju u sociološkim istraživanjima, žene prve udaraju jednako često kao i muškarci. Oko polovica svih slučajeva nasilja je jednostrana; ostatak se odnosi na međusobni sukob (žena koja pljuska ili baca stvari u velikoj mjeri povećava izgleda da joj udarac bude uzvraćen). Još važnije, sinovi nasilnih roditelja 1000 posto češće zlostavljaju supruge nego sinovi nenasilnih roditelja. Kod kćeri nasilnih roditelja pokazuje se 600 posto veća učestalost zlostavljanja muževa. Samo 10 posto nasilnih parova ima nenasilnu obiteljsku povijest. Ignoriranje nasilnih žena i isključiva usredotočenost na obuzdavanje nasilnih muškaraca pridonosi krugu nasilja u sljedećoj generaciji.

Naravno, vjerovatnije je da će muškarac koji pljusne ili gurne ženu pritom je i ozlijediti, nego

žena koja udari ili gurne muškarca. S obzirom na to da mnogo više obiteljskog nasilja ulazi u kategoriju "nasilje općenito", broj ozljeda koje trpe žene trebao bi biti veći. No, pregledom 6200 policijskih i bolničkih izvješća dr. Maureen McLeod otkriveno je da u obiteljskim okršajima muškarci češće bivaju teže ozlijeđeni nego žene. Sedamdeset četiri posto muškaraca prijavilo je neku ozljedu, dok je u prosjeku to učinilo 57 posto žena. Razlog tome je taj što u situaciji kada obiteljsko nasilje ulazi u kategoriju "teškog" nasilja, vjerovatnije je da će žene više od muškaraca upotrijebiti oružje. U istraživanju McLoedove, 63 posto muškaraca napadnuto je smrtonosnim oružjem, a to se dogodilo samo 15 posto žena. U izvještaju, objavljenom u *Annals of Emergency Medicine*, potvrđen je nešto veći broj muškaraca nego žena koji traže pomoć zbog ozljeda uzrokovanih obiteljskim nasiljem.

Kada govorimo o ozljeđivanju, to je samo stvar stila. Žene vjerovatno stradaju od većeg broja ukupnih ozljeda – od blagih do teških, jer ih se udara najprikladnijim instrumentom, ljudskom rukom, što nanosi veću štetu ako dolazi od muškarca nego od žene. No, kada govorimo o teškim ozljedama nanesenim oružjem i različitim predmetima, broj ozljeda isti je ili možda čak i veći kod muškaraca. Ostavimo li postrani stilske razlike, rezultat je isti za njihove partnere: ozljeda i zastrašivanje.

Preuzeto sa interneta

PAŽNJA, PAŽNJA, O MRSA (zlatnom stafilokoku)

Revolucija u suzbijanju infekcija izazvanih bakterijom *Staphylococcus aureus* dogodila se 1940-ih uvođenjem penicilina. Međutim, bakterija je postala otporna na penicilin. *Staphylococcus aureus* je "naučio" kako napraviti supstancu nazvanu beta-lactamase koja razgrađuje penicilin uništavajući njegova antibakterijska svojstva. Pronađeni su novi antibiotici ali *Staphylococcus aureus* uvijek iznova "nauči" kako se boriti protiv njih. Sve je otporniji i na najjače antibiotike kao što su methicillin i flucloxacillin. Ova vrsta otpornosti kod *Staphylococcus aureus* poznata je kao MRSA (methicillin-resistant *Staphylococcus aureus*).

MRSA se najlakše prenosi na druge prljavim rukama. Koža i sluzokoža odlična su barijera protiv infekcije. Ipak, kad se ta barijera ošteti MRSA može dobiti pristup potkožnom tkivu i krvotoku i izazvati infekciju. Tome su naročito podložne osobe koje imaju smanjeni imunitet ili su boležljive. Većina kožnih infekcija prođe za nekoliko dana ili sedmica. Neke zahtijevaju medicinski tretman u obliku incizije i drenaže a neke se pak rješavaju antibioticima. Najozbiljniji slučajevi infekcije MRSA, kao što su upala pluća ili trovanje krvi (sepsa) ili infekcije kosti i zglobova, zahtijevaju hospitalizaciju i intravenozni tretman antibioticima.

DABLINSKA DEKLARACIJA

Sa konferencije „Evropa za sve“ održane u Dublinu od 15. Do 17. maja 2009. Evropska unija slijepih (EBU) uputila je donositeljima odluka u Evropskoj uniji deklaraciju „Evropa za sve slijepa i slabovidna osoba“ za dobrobit 10 miliona slijepih i slabovidnih osoba u Evropskoj uniji.

Uprkos napretku postignutom posljednjih godina, u razvoju tehnologije, okoline i kreiranju zakonodavstva, često nisu uzimane u obzir potrebe slijepih i slabovidnih osoba.

Najvažniji principi:

Slijepa i slabovidna osoba imaju specifične potrebe, na primjer u pristupačnim formatima kao što su Brajevo pismo, uvećani tisak i audio. Mjere za uključivanje potreba osoba sa invaliditetom u zakonodavstvo trebaju uzeti u obzir potrebe slijepih i slabovidnih osoba.

Potrebe slijepih i slabovidnih osoba trebale bi biti zadovoljene u okviru redovnih usluga koliko je to moguće, ali kad to nije moguće trebale bi omogućiti posebne usluge.

Prava slijepih i slabovidnih osoba trebala bi biti garantirana kombinacijom mjera borbe protiv diskriminacije i pozitivne akcije. **Ne-diskriminacija plus pozitivna akcija jednako inkluzija.**

Trebala bi postojati jednakost učešća i tretmana između obje generacije, svih rasa, dobnih skupina i etničkog porijekla, kao i svih stupnjeva oštećenja vida.

Da bi ostvarili naše ciljeve, EBU se obavezala na unapređivanje saradnje sa našim partnerima u civilnom društvu.

Tražimo:

1. Pravo na učešće u donošenju odluka u Evropskoj uniji na svim nivoima - *ništa o nama bez nas*;

2. Ratifikaciju i implementaciju UN

Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom - *budućnost ne može čekati*;

3. Da se što je prije moguće usvoji direktiva o jednakom tretmanu koja obezbjeđuje jednak pristup u svim aspektima življenja, uključujući obrazovanje, zapošljavanje, prijevoz, zdravstvenu zaštitu, socijalnu zaštitu, socijalne usluge, izgradnju okoline, informacije i komunikacije i stanovanje - *pređite sa riječi na djela*;

4. Inkluzivno obrazovanje koje uzima u obzir naše specifične potrebe i želje u obrazovanju;

5. Mjere za prevazilaženje teške situacije u kojoj su tri od četiri radno sposobne slijepa i slabovidna osoba nezaposlene;

6. Pristojan životni standard;

7. Usvajanje zakonskih mjera na tržištu koje će osigurati potpunu pristupačnost roba i usluga koje se pružaju po principu univerzalnog dizajna;

8. Pristupačnost informacija, uključujući web pristupačnost i EU informacije;

9. Uklanjanje barijera u autorskom pravu za pristup knjigama i materijalima u svim formatima, uključujući elektronički;

10. Pravo na učenje Brajevog pisma i njegovo korištenje bez obzira na modernu tehnologiju;

11. Pristupačnost komunikacija, uključujući digitalne medije, dizajnirane da podrže audio opis, vodiče pristupačnih elektroničkih programa i druge kontrole;

12. Pristupačne postupke glasanja i priznavanje prava kandidature na izborima;

13. Zadržavanje tradicionalne odvojenosti područja za pješake i saobraćaj, i pronalaženje načina upozorenja na dolazak takozvanih nečujnih automobila;

14. Zadržavanje besplatnih poštanskih usluga za slijepa i slabovidna osoba;

(preuzeto iz časopisa „NCBI News“ jesen 2009.)

PITANJE ZA DONOSIOCE ODLUKA

Jelena Milošević, članica Udruženja distrofičara Beograda, o samostalnom životu, servisu personalnih asistentata, obećanjima države....

Koliko dugo koristiš PA, tačnije, kada si imala prvo iskustvo?

Jelena: Personalnu asistentkinju sam prvi put dobila 2003. go-

dine, kada je počeo projekat Centra za samostalni život invalida pod nazivom SPAS (Servis Personalnih Asistenata Srbije). Dakle, uz prekide od po nekoliko meseci između projekata, PA koristim šest godina.

Koje su promene do kojih je došlo u tvom životu od kada imaš PA? Možeš li da opišeš na koji način se tvoj život menjao na bolje?

Meni je ideja bila da prvo završim fakultet, pa da se onda angažujem više u invalidskom pokretu. Ovo se nekako i poklopilo sa početkom projekta SPAS. Jedna sam od onih osoba kojoj je zbog prirode invaliditeta neophodna stalna asistencija i u stanu i van njega. Zahvaljujući činjenici da imam PA, konačno sam mogla da rasteretim svoje roditelje i da se uključim u aktivnosti koje me zanimaju, a da ne moram da brinem hoću li moći negde da stignem, da li će moći neko da me odvede, ko će mi asistirati tamo gde idem.

Recimo, pošto sam završila engleski jezik i književnost, poželeva sam svoje znanje da podelim sa drugima, pa sam održala kurs engleskog jezika za grupu naših članova

u prostorijama Udruženja distrofičara Beograda. Ovo mi je bio prvi angažman tog tipa, što je podrazumevalo da mi PA asistira, osim oko ličnih potreba i da uopšte dođem do Udruženja, i u pripremi časova, kao i na samim časovima. Da u tom periodu nisam imala PA, ne bi mi ni na kraj pameti bilo da pokrećem ovu ideju. Kada dobijem neki veći tekst koji obično treba prevesti u najkraćem mogućem roku, PA mi takođe mnogo znači. Istina, imam prilagođenog miša i tastaturu i kucam brzo, ali uz PA koja kuca dok ja diktiram, prevod ide još brže, tako da stižem da obavim i neke druge stvari.

Osim toga što uz PA mogu opuštenije da prihvatam i pozive da učestvujem i govorim na konferencijama i okruglim stolovima, za ovih šest godina sam u okviru raznih projekata bila i PR, što, pre svega, podrazumeva kontakte i susrete sa novinarima. Novinari uglavnom funkcionišu po principu danas za danas, a uz PA mogu sebi i to da dozvolim – na primer, novinarka se javi da bi došla sa fotografom da naprave reportažu o arhitektonskim barijerama, uz PA je sprovedem po mom kraju i napravimo dobar članak o arhitektonskim barijerama, ali i na licu mesta pokažemo koliko znači imati PA.

Kako se ovaj servis realizuje nekoliko godina preko CIL-a, u okviru raznih pilot projekata, da li si zapazila promene u kvalitetu servisa, odnosno kako bi ocenila servis sa ove perspektive?

Na kvalitet utiču i sami korisnici, ne samo organizacija koja vodi projekat. Kada su me iz Centra pozvali da postanem korisnica ovog Servisa, nisam imala tačnu ideju šta to podrazumeva. Uvodne edukacije o tome kako izabrati PA, kako voditi razgovor sa kandidatima, kako uspostaviti korektan odnos sa PA, su mi mnogo pomogle. Ipak sam imala svega 24 godina, a odjednom sam imala nekoga ko radi za mene i treba

---

da radi na način na koji ja odredim. Šesto-godišnje iskustvo mi mnogo znači. Neke stvari naučite na teži, neke na lakši način, ali vas ovako organizovan Servis tera da ih na kraju ipak naučite. Izuzetno je značajno to što vi kada birate PA birate osobu koja isključivo vama odgovara, odabrani PA radi samo kod vas, a Centar je tu da obavi detalje oko sklapanja ugovora, plata i slično. Centar je tu kao poslodavac i kao podrška, ali je na korisniku da svoje vreme i rad sa PA organizuje prema svojim potrebama što i jeste suština Servisa.

Približava se kraj i ovog, još uvek aktuelnog projekta. Nakon toga, ne zna se kada će servis ponovo zaživeti, pre svega kao sistemsko rešenje? Kako ćeš ti lično rešiti tu situaciju? Da li ćeš i na koji način nastaviti da koristiš PA?

Da, nažalost, 2010. godina kuca na vrata, a Servis PA kod nas još uvek ne postoji kao sistemsko rešenje. PA nije nešto što osobi sa invaliditetom malo treba, malo ne treba, već je jedan od osnovnih preduslova da bismo vodili samostalan život. U periodima kada nemam PA manje sam aktivna. Dešavalo se i da odbijem učešće u nekom projektu zbog toga što u tom trenutku ne mogu da priuštim PA u meri u kojoj mi je potrebno.

Kada se ovaj projekat završi, ja opet ostajem bez PA. Moraću da je angažujem i platim iz džepa samo za najosnovnije potrebe, ali to mi ni slučajno nije dovoljno. Nemam načina da situaciju rešim trajno niti da sebi obezbedim PA onoliko koliko mi treba. Nisam stalno zaposlena, nemam radno vreme,

obaveze mi se menjaju iz nedelje u nedelju i moje dosadašnje iskustvo je pokazalo da jedino uz Servis PA u pravom smislu te reči mogu da funkcionišem i dam svoj doprinos društvu u najvećoj mogućoj meri.

Šta bi poručila onima koji još uvek nisu bili u prilici da koriste PA?

Svakome kome se pruži prilika da dobije PA, poručila bih da tu priliku nikako ne propušta. Iskustva nas koji smo imali tu sreću da imamo PA zvuče zanimljivo, ali treba ovako nešto iskusiti na svojoj koži. Tek tada vam je potpuno jasno odakle dolazi toliko naše oduševljenje ovakvim Servisom i samostalnošću koju PA pruža.

A šta bi poručila donosiocima odluka?

Ovo i jeste pitanje za donosiocima odluka! Poručila bih im da pažljivo pročitaju istraživanje Centra za samostalni život gde je jasno prikazana korist ovog Servisa za sve, ali i da obrate pažnju sa kim njihovi bliski saradnici sa invaliditetom dolaze u njihove kancelarije na sastanke, sa kim dolaze na okrugle stolove, konferencije, na posao, od invalidskih organizacija do Parlamenta. Mislim da postoji već dosta materijala i konkretnih primera koji ukazuju na to da je krajnje vreme da Servis PA zaživi u Srbiji kao sistemsko rešenje.

PROJEKAT JE ZAVRŠEN U DECEMBRU 2009. GOD. I JELENA JE OPET BEZ ASISTENTA. (Napomena INICIJATIVE)

Preuzeto iz VESNIK MD, br. 52-53, jesen – zima 2009.

PAS I NJEGOVA SJENKA

Pas, noseći parče mesa, prolazio je pokraj jedne rijeke. Opazi u rijeci svoju sjenku i pomisli da je to drugi pas s mesom. Učini mu se onaj komad mnogo veći, zaleti se da ga ugrabi, pusti svoj komad, te mu ga odnese voda. I tako ostane čudeći se kako u jedan mah oba komada propadoše.

Pouka - ne vidi se ono što se ima, zato što se gleda ono što se želi...

ŠTA JE PRAVA LJUBAV!!!

Ovo je priča u slikama
koja nam govori o tome
šta sve može prava ljubav!

Prijatan dan i budite nam sretni.

LJUBAV JE SVE!

INTELIGENTNI ČIPOVI POKREĆU UDOVE I MIŠIĆE PARALIZOVANIH

Omogućiti paraliziranim osobama da prohodaju, to je stari san ljekara. Ali on se može ostvariti uz pomoć takozvanih neuroproteza. To su čipovi koji se ugrađuju u mozak, kako bi se udovi i mišići pokrenuli. Da u ovom domenu postoje napretci, pokazalo se i na godišnjem kongresu Američkog društva za razvoj nauke, skraćeno AAAS, u San Francisku.

Prije 9 godina Dženifer Fridž je doživjela nesreću na skijanju. Ostala je paralizirana i korisnica kolica. Ova mlada žena u jednoj ruci drži daljinski upravljač. Pritiskom na jedno od dugmadi, ona može da ustane. Iako pravi veliku buku i izgleda pomalo ukočeno, važno je da može da stoji, i to zahvaljujući nizu implantata, koji su ugrađeni u mišićima noge. Fridž kaže: "U

novembru 1999. godine ugrađeni su mi čipovi. I kao što vidite: pomoću njih mogu da ustanem i dohvatim predmete, a to sjedeći ne bih nikad mogla. Također mogu da se krećem svuda gdje ne bih mogla da prođem sa kolicima."

Kada Dženifer Fridž pritisne dugme, implantat stimuliše mišiće noge električnim impulsom.

Kao reakcija na to mišić se skupi i Dženifer može da stoji na obje noge. To je već samo po sebi zaprepašujuće. Ipak Džon Donogju sa Univerziteta Braun iz države Roud Ajland hoće da ode još korak dalje. Njegov cilj je da paralizirani ljudi ne pokreću implantate u mišićima samo daljinskim upravljačem, već i pomoću misli. U tu svrhu je ovaj naučnik razvio mini implantat za mozak, veličine 4 puta

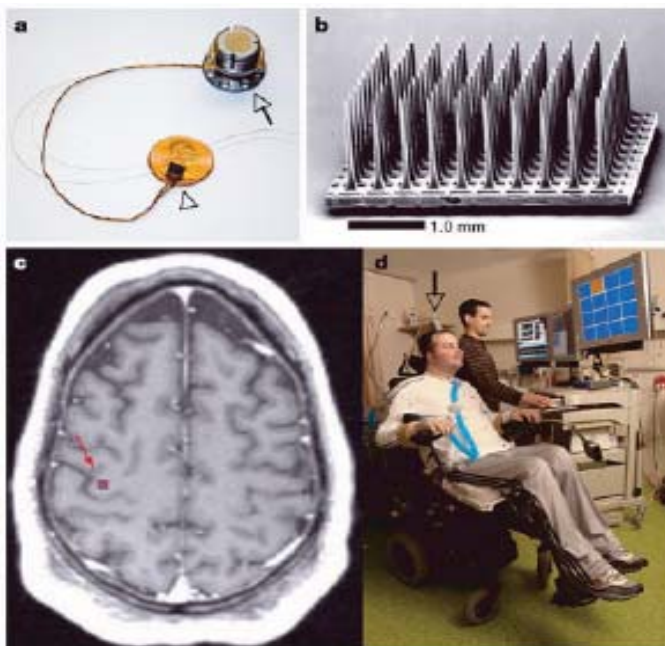
4 milimetara. Smješten je na površini mozga, na takozvanom motoričkom korteksu, znači u dijelu koji upravlja svim pokretima. Čip prihvata signale motoričkog korteksa i prenosi ih dalje. Džon Donogju kaže: "Do sada su pacijenti koristili ove signale za korištenje kompjuterom. Mislima su pomjerali kursor na monitoru, premještajući ga sa lijeva na desno. Novina je da mogu da naprave i klik mišem. Cilj svega ovoga je da nepokretni ljudi snagom misli aktiviraju kompjuter."

Do sada je kod četiri pacijenata ugrađen implantat. Ali sve je još uvijek na nivou eksperimenta. Čip usmjerava signale duž kabla iz lubanje ka spolja. Osim toga, neophodna je pomoć jednog tehničara da bi sistem funkcionisao. Ipak Donogju

i njegovi asistenti još uvijek rade na manjim i sposobnijim čipovima za mozak. Donogju kaže: "Sa ovakvim čipovima zamišljeno je da paralizirane osobe više ne moraju pritiskanjem dugmadi aktivirati implantate u mišićima. Ne, sa njima bi bilo dovoljno, da nepokretne osobe pomisle na to da stanu. Čip u mozgu će da uhvati signal i da ga prene-

se uz pomoć kompjutera na implantat u mišićima. Na taj način će paralizirana osoba da ustane."

Brejn Gejt ili u prijevodu moždana kapija je naziv uređaja koji bi najviše pomogao ljudima koji su potpuno nepokretni, koji ne mogu ni da pritisnu dugmad na daljinskom upravljaču. Prvi cilj glasi: jednoj potpuno paraliziranoj osobi omogućiti da se samostalno hrani, i

---

to pomoću inteligentnih implantata. Nije manje spektakularan ni projekt Marka Humejna, profesora oftalmologije na Univerzitetu Južna Kalifornija u Los Angelesu. Naime, riječ je o čipu koji omogućava slijepima da vide. Humejn kaže: „Uređaj se sastoji od prenosivog i ugrađenog dijela. Pokretni dio predstavlja malu kameru, ugrađenu u naočale za sunce. Kamera snima šta se dešava i šalje signal jednom džepnom kompjuteru, koji pacijent nosi oko pojasa. Kompjuter prerađuje signale i šalje ih bežično do čipa, ugrađenog u mrežnjači, i potom aktivira očni nerv.“

Ostalo funkcioniše kao kod zdrave osobe: nerv prenosi signale do mozga, gdje nastaje vizuelno opažanje.

Projekt bi trebalo da pomogne ljudima kojima je mrežnjača zbog različitih bolesti uništena, ali čiji očni nerv još uvijek funkcioniše. Do sada je čip ugrađen kod šestoro slijepih oso-

ba. A rezultati su ohrabrujući. Mark Humejn smatra: „Nevjerovatno je koliko su pacijenti u stanju da prepoznaju objekte. Mi smo zapravo očekivali, da oni razdvoje svjetlo od tame. Ali oni mogu da razlikuju viljušku od šoljice za kafu ili noža. Također mogu da prepoznaju pokrete iz njihove neposredne blizine. To nas je jako iznenadilo. Mozak je očigledno sposoban, da izvuče gomilu podataka iz signala koji šalje mozak.“

Još ove godine istraživači žele da isprobaju čip poboljšanih karakteristika, i to kod 50 pacijenata. Ukoliko sve prođe bez problema, uređaj bi mogao da bude odobren za dvije godine. Potencijal je, u svakom slučaju, ogroman, smatra Humejn, jer su širom svijeta milioni ljudi oboljeli od bolesti koje prouzrokuju sljepilo, na primjer od degeneracije makule.

Frank Grotelueschen

NIT' SE MOŽE, NIT' SE IMA S KIM, NIT' SE IMA S ČIM?! A MORA SE!

U svakodnevnom životu osobama sa invaliditetom događaju se situacije kada je za dobijanje jednog dokumenta, rješenja ili potvrde za nabavku nekog pomagala potrebno nekoliko odlazaka na isto mjesto.

Evo dobrog primjera dobijanja potvrde za ortopedsko pomagalo.

Da bi pomagalo koje je propisano u Uredbi bilo realizovano - dobiveno uz participaciju Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, potrebno je izvršiti slijedeće radnje:

1. Otići u Dom zdravlja (koji je uglavnom nepristupačan) kod izabranog liječnika opšte prakse i tražiti uputnicu za pregled kod specijaliste koji određeno pomagalo imaju pravo propisati.

2. Otići sa uputnicom ljekara opšte prakse kod specijalista - Zavod za protetiku - i tražiti dozvolu - potvrdu za potrebno pomagalo.

3. Propisanu potvrdu odnijeti na ovjeru u Zavod zdravstvenog osiguranja ili u područnu poslovnicu Zavoda. Uz dostavu određenih dokumenata, lične karte i broja telefona, potrebno je sačekati koji dan da bi nadležna komisija pomagalo odobrila, odnosno ovjerila.

4. Nakon što je komisija nadležna za ovjeravanje pomagala isto odobrila, potrebno je po nju ponovo otići u Zavod i preuzeti je.

5. Sa ovjerenom doznakom otići u prodavnicu koja se bavi prodajom ortopedskih pomagala i odabrati pomagalo, uz naravno dobru doplatu iz svog džepa.

Eto....

Nit' se može, nit' se ima s kim, nit' se ima s čim?! A mora se!

Fikreta. H.

VIJESTI

Usvojen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom Federacije BiH
Na nastavku 28. sjednice Doma Naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine je usvojen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom.

Nakon petogodišnjih nastojanja nadležnih institucija vlasti, organizacija osoba sa invaliditetom, nevladinih organizacija i preduzeća koja zapošljavaju osobe sa invaliditetom, u Federaciji Bosne i Hercegovine je usvojen zakon čijom će se primjenom stvoriti povoljniji uslovi za zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

Međutim, čin usvajanja Zakona je samo prvi korak u procesu stvaranja svih potrebnih preduslova za povećanje stope zaposlenosti osoba sa invaliditetom.

Uspostavljanje fonda za zapošljavanje osoba sa invaliditetom te donošenje podzakonskih akata i promocija zapošljavanja i mogućnosti i sposobnosti osoba sa invaliditetom kao uposlenika, veliki je posao koji očekuje kako predstavnike institucija vlasti tako i organizacije osoba sa invaliditetom, poslodavce, medije i pojedince sa invaliditetom koji će trebati znati prepoznati i iskoristiti priliku da dobiju posao i osiguraju sopstvenu egzistenciju i dostojanstvo radeći.

IZ AMERIČKIH ZAKONA

Po američkim zakonima, poslodavac je dužan prilagoditi radno mjesto invaliditetu osobe, s tim da smije odbiti zapošljavanje te osobe jedino ako je njegova invalidnost izravno vezana za posao za koji se prijavila; na primjer, sportski komentator oštećenog vida ili fizički radnik oštećene kralježnice. Ako osoba može obavljati posao, odnosno ako invalidnost nije vezana za obavljanje zadatka, zapošljavanje se ne može izbjeći. Nema razloga da osoba u invalidskim kolicima ne

radi kao menadžer, sudac, zaposlenik u bilo kojem uredu, itd. Tvrtka je dužna o svom trošku prilagoditi sve uvjete koji su osobi sa invaliditetom potrebni, što može uključivati i izgradnju rampe kako bi se radnom mjestu moglo pristupiti i u invalidskim kolicima. Sva diskriminacija prema osobama sa invaliditetom je ovime ne samo zakonski zabranjena, već je i zakonski regulirano koji se koraci moraju poduzeti u konkretnom slučaju.

ŠTA JE GLOBALIZACIJA?

Često spominjana riječ globalizacija znači da svijet, koji je nekada bio jako razdvojen stvarnim velikim udaljenostima, danas postaje sve povezaniji. Kaže se da je svijet danas globalno selo, čime se hoće reći da svijet više nije tako udaljen i velik kako je bio prije. Ranije je, da bi neka informacija stigla s jednog kraja svijeta na drugi, ona trebala dugo putovati. I ljudi su morali dugo putovati s jednog kraja svijeta na drugi. Razvojem sve bržih prijevoznih sredstava, satelitskim prijenosom informacija i razvojem znanosti i tehnologije, danas ljudi u jednom danu mogu obići gotovo cijeli svijet. Čovjek se može probuditi na jednom kraju zemlje, a već navečer može biti na mjestu na koje bi prije samo sto godina putovao danima ili čak mjesecima. Kad se nešto dogodi na jednom mjestu, ako je to važan događaj, za njega se putem televizije i drugih sredstava informiranja sazna gotovo istog trena. Internet je također zadivljujući primjer kako je svijet povezan. Iz svoje kuće, uz pomoć računara, možeš razgovarati s bilo kime u svijetu ko ima pristup Internetu kao i ti. Globalizacija nosi svoje dobre strane, poput toga da se za unesrećene ljude brzo sazna, pa pomoć brzo dođe, Internet nam pruža brojna znanja i zabavu... No, globalizacija ima i svoje probleme, poput toga da bogati izrabljuju siromašne, sve više se bogate na njihov račun itd. Kao i druge stvari u životu, ni globalizacija nije samo dobra ili loša.

ZAVOD ZA PROFESIONALNO ZAPOŠLJAVANJE DISTROFIČARA BIH

Davne 1989. godine radom Udruženja distrofičara BiH otvoren je u Banja Luci Zavod za profesionalno zapošljavanje distrofičara BiH, tada prva i jedinstvena institucija te vrste u Evropi, a smatra se da ni danas nema nečeg sličnog bar ne u regionu. Osobe oboljele od distrofije su tu našle i svoj stambeni prostor jer su bili iz staračkog domaćinstva, ili ostali sami i stoga je taj Zavod imao višestruku pozitivnu stranu. Za vrijeme rata to je skoro jedina ustanova koja je radila i obezbjeđivala opstanak i sebi i svojim stanarima.

Danas je to tužna priča i posljednji članak iz Nezavisnih novina govori o tome da stanari štrajkuju glađu i žele da se sretnu sa Premijerom RS, gospodinom Dodikom.

Štrajk glađu ovako teških tjelesnih invalida može da bude fatalan vrlo brzo i nadamo se dok ovo pišemo da nečiji život nije ugrožen.

U godini kad je Bosna i Hercegovina ratifikovala Konvenciju UN o pravima osoba sa invaliditetom, jedinstveni dokument o zaštiti njihovih prava, ovakva situacija jeste kršenje osnovnih prava osoba sa invaliditetom.

Distrofičari nastavili štrajk glađu

BANJALUKA - Radnici Zavoda za distrofičare RS nastavili su štrajk glađu, drugi dan za redom zbog otkaza koje im je podijelio stečajni upravnik, a kao glavnog krivca za loše stanje u ovom preduzeću označili su rukovodstvo i menadžment.

Drago Novaković, predstavnik radnika, kazao je da 23 teška invalida neće odustati od zahtjeva da se svi invalidi vrate na posao i da se u stečajnu grupu uključe dva invalida koja će štititi prava radnika.

Predstavnici radnika novinarima su pokazali snimak sastanka od prošle godine, na kom se vidi Milorad Dodik, premijer RS, koji obećava da će se status ovog preduzeća i radnika riješiti.

“Nećemo izlaziti odavde da ne bismo uznemiravali javnost i ako počnemo padati, to ćemo raditi ovdje u Zavodu”, kazao je Novaković.

Radnici su istakli da je većina njih u još lošijem zdravstvenom stanju zbog gladovanja, te da je ekipa Službe hitne pomoći dolazila da

ih pregleda zbog učestalih nesvjestica i poremećenog krvnog pritiska. Oni su za katastrofalno stanje Zavoda okrivili rukovodstvo koje je, prema njihovim riječima, dovelo Zavod do ovakvog stanja. “Bez obzira što smo školovani, mi nismo mogli da budemo ni poslovođe. Tehnički direktor je ovdje došao prije osam godina zato što mu je direktor bio zet”, pričaju radnici. Prema njihovim riječima, trenutno su u Zavodu, osim upravnika, još tri rukovodioca - Miladin Ilijašević, šef Pravne službe Zavoda, Darko Šumonja, tehnički direktor, i Mladen Guduraš, šef Komercijalne grupe Zavoda koji su, kako kažu, učestvovali u sistematizaciji radnih mjesta preduzeća i praktično proveli stečaj.

Neki od ovih rukovodećih, tvrde radnici, provode strahovladu u Zavodu maltretirajući i omalovažavajući radnike invalide.

“Prošli direktor je za godinu dana rada u Zavodu došao pet puta i to na po 15 minuta. Plata mu je bila 2.000 maraka. Neki rukovodeći toliko mrze invalide da je to vidljivo golim okom po njihovom ponašanju”, ispričali su radnici. Radovan Radulj, stečajni upravnik Zavoda, nije htio da kaže bilo šta na optužbe štrajkača.

“Neću da dajem izjavu. Vi novinari bi trebali to ljepše da pišete, a ne samo da se fokusirate na ono što je loše”, kratko je izjavio Radulj.

Ni ostali rukovodioci na čiji su račun radnici Zavoda izrekli niz optužbi, također, nisu bili raspoloženi da odgovore na optužbe radnika, već su odbili da komentarišu bilo šta.

Čedomir Kovačević, pomoćnik ministra rada i boračko-invalidske zaštite RS, sastao se sa štrajkačima da bi iznašli zajedničko rješenje i da ih upozna sa stavovima resornog ministra. Sastanak, međutim, nije urodio plodom.

“Ministarstvo je predložilo sastanak koji bi stečajni upravnik organizovao i na kojem bi se pokušali dogovoriti šta dalje. Međutim, oni su automatski odbili bilo kakve sastanke i tražili da im u Zavodu dođe Milorad Dodik jer jedino s njim žele da razgovaraju”, kazao je Kovačević.

Autor: D. Remiković

SVJETSKI DAN UNICEF-A

Nakon osnivanja Svjetske organizacije Generalna skupština Ujedinjenih naroda, 11. decembra 1946. godine osnovala je organizaciju za pomoć djeci – UNICEF (United Nations Children’s Fund). Zbog masovnog umanjivanja vrijednosti životnih šansi i povreda prava djeteta kao prvi korak je donesena “Povelja o pravima djeteta” 20. novembra 1959. godine.

UNICEF pruža dvije vrste pomoći:

- hitnu pomoć prilikom prirodnih katastrofa i oružanih sukoba te,
- razvojnu – dugoročnu pomoć koja planski predviđa sistemske promjene – kako u institucijama tako i u ponašanju za dobrobit djece.

UNICEF djeluje na temelju Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, koja je do-

nesena 20. novembra 1959. godine. Njegova je temeljna zadaća da u suradnji s vladama i civilnim sektorom pomaže u promicanju, zaštiti i ostvarivanju prava djece. U preambuli Konvencije o pravima djeteta stoji: “Čovječanstvo duguje djeci najbolje što ima.”

UNICEF djeluje u 155 zemalja gdje pomaže djeci da prežive i izgrade svoje potencijale od ranog djetinjstva do adolescencije, a u 37 najrazvijenijih zemalja UNICEF djeluje preko Nacionalnih odbora za UNICEF koji prikupljaju finansijska sredstva i informiraju javnost o misiji i djelatnosti organizacije. Sjedište UNICEF-a je u New Yorku. Organizacija se u cijelosti finansira dobrovoljnim priložima vlada i fondacija, partnerstvima s poslovnim sektorom i sredstvima prikupljenim od građana.

JE LI SNJEGULJICA POSTOJALA ?

Neke skulpture svojom ljepotom i veličinom zasjenjuju sve ostale. Žena koja svira flautu izložena je na 8. godišnjem festivalu snježnih skulptura u Harbinu, glavnom gradu sjeverne, hladne kineske pokrajine Heilongjiang. Šteta što ledene skulpture traju samo do prvih toplih dana!

Je li Snjeguljica zaista postojala?

Jedan njemački gradić, koji se zove Lohr, tvrdi da je Snjeguljica zaista postojala i da je živjela u tom gradiću. Kažu da se zvala Maria Sophia von Erthal i da je živjela u 18. vijeku.

Maria je bila kćer bogatog zemljoposjednika, a stanovala je u obiteljskom dvorcu u kojem je danas smješten muzej. Par dječjih cipelica starih dvije

stotina godina, pronađene u dvorcu i danas se pokazuju kao Snjeguljicine cipelice. Jednu od soba ukrašava i “čarobno ogledalo”. Zapravo, to je zvučna igračka iz 18. vijeka, napravljena upravo u Lohru koji je bio slavan po izradi ogledala.

Stanovništvo Lohra vjeruje da su patuljci bili mjesni rudari koji su radili u obližnjem rudniku srebra i bakra.

Kažu da su nosili svijetle obojane posebne kape kojima su štitili glave od kamenja.

Stanovništvo gradića smatra da imaju dovoljno dokaza da je Snjeguljica zaista postojala i to baš u

njihovom gradiću. Zadovoljni su da su braća Grim pisali baš o njihovoj Mariji i njihovom gradiću.

ISTRAŽIVANJA MATIČNIH STANICA

U avgustu 2001. godine američki Senat i Kongres izglasali su ograničenja naučnicima koji se bave istraživanjem matičnih stanica u javnim institucijama i to je već gotovo šest godina predmet žestokih rasprava.

Kao odgovor na to paraplegičari su prosvjedovali tako što su izveli svojevrsni performans "vješanja" u Washingtonu. Nastojali su navesti američki Senat da konačno donese odluku o kloniranju matičnih stanica. Prosvjednici su iz skupine nazvane "Život u ravnoteži". Kažu da sve dok traje kongresna rasprava, oni i milioni drugih bolesnika žive u neizvjesnosti.

Mnogi senatori koji se protive kloniranju ljudi podupiru stvaranje matičnih stanica.

Predsjednik Bush je u toku svog mandata želio zakonom zabraniti svaki oblik ljudskog kloniranja, uključujući stvaranje matičnih ljudskih stanica za istraživanje teških bolesti i razvijanja terapija. On je smatrao da bi sve osim potpune zabrane kloniranja bilo neetično.

Istraživanja pokazuju da 70 % Amerikanaca podržava istraživanja na embrionalnim matičnim stanicama. U to vrijeme, Kongres je glasao o ukidanju ograničenja, ali je Bush iskoristio pravo veta i stopirao zakon.

No sada Kongres kontroliraju demokrati koji ne samo da podržavaju istraživanja matičnih stanica nego to smatraju jednim od svojih prioriteta. Najprije je Zastupnički dom Kongresa glasao za ukidanje ograničenja, ali bez dvotrećinske većine da se ukine Bush-ov veto. Sada se slična situacija ponovila i u Senatu.

I Senat je izglasao ukidanje restrikcija, no nedostajala su tri glasa da se ukine predsjednički veto pa je Bush za svog mandata najavljivao da će ponovno stopirati donošenje zakona koji bi ukinuo ograničenja u istraživanjima.

FOTOGRAFIJA

Dvoje entuzijasta sa oštećenjem vida, Norman Tejlor i Rozita Mekenzi, razvili su tehnike koje im omogućuju doživljaj magičnosti fotografije.

Fotografija je vizuelni medij ali to ne znači da osobe sa oštećenjem vida ne mogu uživati u zadovoljstvu fotografiranja i interakciji sa drugima i okruženju oko njih. Mnogi fotografi sa oštećenjem vida razvijaju određene stilove i tehnike. Neki nalaze da im gubitak vida donosi novu dimenziju, ili u proces unosi „magičnost“. Dvoje entuzijasta s nama dijele svoja razmišljanja i tehnike.

Norman Tejlor, koji je radio u Belfastu uvijek je bio strastveni fotograf. Kada se preselio u Flit na jugoistoku Škotske, nadao se da će raditi isti posao, ali mu se prije četiri godine vid počeo pogoršavati. Stoga je Norman vjerovao da fotografija neće više biti moguća:

„Kad sam registriran kao slabovida osoba, svijet mi se srušio jer sam se gotovo cijeloga života bavio umjetnošću i fotografijom. Slikao sam prelijepe predjele i fotografirao crvene vjeverice. U sjevernoj Irskoj mnogi su kupovali moje radove. Imao sam tri filmske kamere, ali pošto mi se vid pogoršao, nisam više mogao vidjeti brojčanik. Zamišljao sam sebe kako ću cijeloga života sjediti u stolici.“ Međutim, moj drug Patrik, koji je radio sa mnom u šumarstvu a sada je profesor grafike i umjetnosti na jednom od univerziteta u sjevernoj Irskoj, pomogao mi je promijeniti život. Razgovarali smo o stanju mog vida i o tome koliko mi nedostaje fotografija. Patrik je predložio da kupim digitalnu kameru i isprovocirao me da napravim 150 fotografija moje stare šupe. Mislio sam da će biti sretan ako mi 10 fotografija uspije.

Kameru sam kupio na sniženju, jer nisam želio trošiti mnogo u slučaju da ne budem mogao praviti fotografije. Ali sam naučio kako koristiti kameru i fotografiranje šupe postalo mi je opsesija. Patrik mi je pomogao promijeniti život.

Za više od dvije godine, napravio sam između 1250 i 1300 fotografija šupe iznutra i izvana u svim godišnjim dobima pod različitim svjetlom, sa ledom na prozoru na primjer. Fotografirao sam stvari na klupi uključujući alat i lonce. To je jedna od stvari gdje je moj vid postavljao ograničenje, i radeći ovaj projekt borio sam se sa svjetlim bojama i sjenkama, i sjenama boja. Kameru sam postavio u auto fokus, kako bi uhvatila mjesta gdje bi trebao pomoći vid. Spoznao sam da mogu napraviti fotografiju kakvu želim, i ako mi sve bliješti pred očima.

S vremenom sam shvatio da ne morate nužno uskočiti u automobil i fotografirati predmete ili stvari koje se kreću kao vjeverice ili ptice. Sa projektom šupe pomoglo mi je iskustvo gledanja pravo u veliku sliku da vidim šta se još tamo nalazi. Vidjeli ili ne, svi prolazimo kroz ove stvari. Na primjer, ako mislite o nekome s kim ste ranije razgovarali, pokušavate se sjetiti kakve boje mu je bila košulja ili kosa. To mi je pomoglo da gledam sliku i razmišljam o tkaninama, oblicima i bojama. Sve ovo promijenilo je moj život. Kad sam izgubio vid bio sam depresivan. Prije tri godine sjedio sam jer nisam mogao čitati. To je bio moj život kada sam mislio da mi se svijet raspada. Ovaj korisni projekt promijenio je moj život i pokrenuo me. Čak i ako ne mogu jasno vidjeti stvari, vidim lijepe snopove sunčeve svjetlosti kako padaju na njih, kao i različita svjetla i boje. Na neki način, to je kao igra koja mi je ponovo otvorila oči”.

Rozita je strastveni slijepi fotograf i edukator. Ona također živi u Škotskoj. Rozita, koja je sa 12 godina potpuno izgubila vid, organizirala je osam umjetničkih izložbi umjetnika sa oštećenjem vida, najnovija izložba održana je u kancelariji RNIB u Edinburgu. Također je vodila kampanje kako bi galerije i muzeji bili pristupačniji. Rozita se počela baviti fotografijom na traženje svoga muža a 2006. postala je profesionalni fotograf kada je pozvana

da napravi svoju prvu izložbu za kraljevske botaničke vrtove u Edinburgu.

„Moj muž, koji je također slabovidan, rekao mi je da moram početi fotografirati jer mu je dosadilo što nije ni na jednoj fotografiji. Bila sam užasnuta i smatrala sam da to ne mogu. Ali sam nakon izvjesnog vremena razvila tehniku kojom sam mogla fotografirati bez odsijecanja ljudskih glava.

Uvijek koristim digitalnu kameru ali ne mogu gledati kroz tražilo jer sam potpuno slijepa. Kada pravim fotografije, radim to sa tehničarom koji je obično videći fotograf. Tražim da mi opišu fotografije koje pravim ali ne želim da daju svoje subjektivno mišljenje je li to „dobro“ ili „loše“.

Eksperimentirala sam sa različitim tehnikama kako bih otkrila koja je najbolja. Tako na primjer, kad fotografiram ljude, vjerovatno je da ću držati kameru u visini prsa. A ako fotografiram druge predmete i želim ih približiti, kleknem kako bi bila blizu. Pokušavam to raditi na izražajan način, kako bi uglovi fotografije mogli biti potpuno nekonvencionalni. Ljudi u svijetu umjetnosti i publika na izložbama

fotografije nalaze zanimljivim jer žele vidjeti nešto jedinstveno. Ne mogu shvatiti zašto su moje fotografije tako dobro napravljene a ja smatram da je baš u tome čar.

Kada fotografiram, veoma često se oslanjam na instinkt i inspiraciju. Pokušavam saznati više o okruženju prije slikanja tako što ga ranije posjetim ili istražujem na Internetu. To mi daje osjećaj okruženja ali će uvijek biti nešto različito ili iznenađujuće vezano sa onim što se događa. Tehničar mi opisuje kako bi osigurao da ne propustim nešto zašto nisam znala da se tamo nalazi.

Teško je objasniti u čemu najviše uživam kod fotografije. Pomaže mi da se povezujem sa videćim osobama i fizičkim okruženjem. Mogu doživjeti određene stvari na osnovu opisa i objašnjenja ljudi ali ako ne mogu imati fizički kontakt sa stvarima, osjećam da mi nešto nedostaje. Interakcija sa kamerom i okruženjem pomaže mi da situacije i uspomene čvršće utisnem u maštu“.

*(preuzeto iz časopisa „Braillorette“ 200)
S engleskog prevela Tifa Tučić*

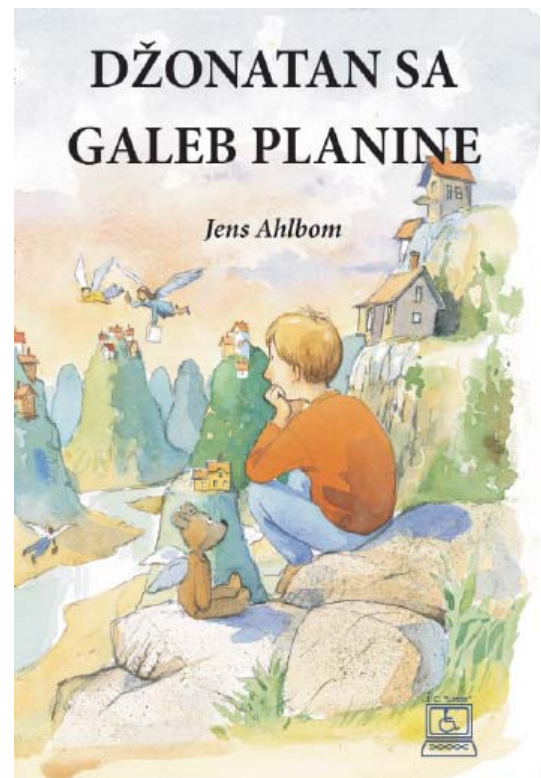
NOVE KNJIGE

U izdanju Informativnog centra za osobe sa invaliditetom „Lotos“ Tuzla štampano je prvo izdanje knjige „Džonatan sa Galeb - planine“ na bosanskom jeziku.

Knjigu je napisao Jens Ahlbom koji radi kao nastavnik umjetnosti u sjevernoj Švedskoj. Svoju prvu knjigu „Džonatan sa Galeb - planine“ izdao je 1986. godine. Uz izdavanje knjige osvojio je i drugu nagradu na natjecanju za najbolje ilustracije.

Za knjigu „Džonatan sa Galeb - planine“ žiri je rekao: „Ovo je simbolična priča o ljudima bez krila. Tekst je zanimljiv i pomalo apsurdan, ispričovijedan u duhovitom i osobnom tonu. Slike koje prate tekst su suptilnog i izražajnog kolorita.“

„Džonatan sa Galeb - planine“ objavljen je na nekoliko jezika i pomogao je promijeniti stav prema djeci sa invaliditetom u mnogim zemljama. Uskoro se očekuje novo švedsko izdanje ove knjige. Izdavač planira održati promociju knjige u Tuzli, Sarajevu, Banja Luci i Mostaru a nakon toga i širu distribuciju.

RANGIRANJA

Austrija najbolja zemlja za penzionere

Američki časopis Forbes je za svoje buduće i sadašnje umirovljenike objavio popis 10 zemalja u kojima je najbolje dočekati i provoditi starost. Prilikom sastavljanja liste stručnjaci su uzeli u obzir nekoliko kriterija, uključujući sigurnost, troškove života i medicinsku zaštitu. Tako su se među najboljima našli Austrija, Tajland, Italija, Panama, Irska, Australija, Francuska, Malezija, Španjolska i Kanada.

Nijedna država nije savršena. Neke zemlje se visoko kotiraju u jednoj oblasti, ali niže u drugoj. Na primjer Kanada ima surovu, hladnu klimu, koja uglavnom ne godi penzionerima. U Italiji, gdje je toplo i gdje je kvalitet života visok, država nameće visoke poreze, a birokracija je vrlo glo-

mazna. Stoga se ljubiteljima sunca koji žele da zaštite svoju pošteno zarađenu imovinu savjetuje da se opredijele za Panamu ili Maleziju. Ukoliko pripadate srednjoj klasi i volite kulturna zbivanja, onda vas ugodna iznenađenja očekuju u staroj dobroj Europi. U Irskoj, na primjer, najveći porez

na dohodak iznosi 43 posto, ali poslije 65. godine penzioneri nisu obavezni da ga plaćaju ukoliko im godišnji prihod ne premašuje 59.000 dolara. U slučaju slabijeg materijalnog stanja, povoljnija varijanta je život na selu ili odlazak u Tajland, gdje čak i skroman prihod omogućava penzionerima visok kvalitet života.

Istraživači Forbesa na prvo mjesto stavljaju Austriju. Prema istraživanju Mercera, Beč ima najviši indeks kvaliteta života na svijetu, sa dobro osmišljenim sistemom medicinske zaštite i bolnicama svjetskog ranga. Dopast će se ljubiteljima planina i seoskog života. To je faktički isto što i Švicarska, samo za manje

novca. U minuse može da se ubroji uzdržanost stanovništva, koje nije naviklo da uživa u životu kao njihovi susjedi na Mediteranu. Tajland također zauzima visoko mjesto.

Među azijskim zemljama ovdje postoji najbolja ravnoteža između kvaliteta zdravstvene zaštite i cijena, iako se dobre privatne klinike nalaze pretežno u Bangkoku. Iako je Italija poznata u svijetu po drevnim spomenicima kulture i brbljavim susretljivim žiteljima, malo je poznato da ima jedan od najboljih sistema zdravstvene zaštite na svijetu. Niski porezi i brojni „bonusi“ za starije sugrađane čine Irsku veoma privlačnom.

Prijestonica Irske, Dublin se nalazi na samo dva sata vožnje od bilo koje točke u zemlji.

Atmosferu kvare ekonomska kriza, koja je teško pogodila gospodarstvo zemlje. Australija je prema Indeksu rangiranja zemalja (CBI) mjesto gdje se najbolje živi. Gradovi Zelenog kontinenta imaju sve blagodati civilizacije i pri tom su jeftini, nalik na azijske. Jedini minus „australskog raja“

jest njegova geografska udaljenost.

Panama ima praktično sve: sunce tokom cijele godine, niske poreze, kvalitetne čiste bolnice i prelijepu tropsku predjele. Prijestolnica Paname smatra se jednim od najsigurnijih centralnoameričkih gradova, mada je poslije dužeg boravka neizbježno „poznanstvo“ s korupcijom.

Forbes napominje da je svaka zemlja ovog neobičnog rejtinga po nečemu interesantna, ali da idealno mjesto ne postoji. Redakcija se ograđuje i ističe da „ne obećava umirovljenicima raj za 30 dolara dnevno“, i dodaje da, na protiv, „raj nigdje ne postoji“.

BORI SE I USPJEĆEŠ

INICIJATIVA: Molimo Vas da nam se za početak kratko predstavite?

Moje ime je Nemanja Rodić, rođen sam 20.08.1983. godine u Banjoj Luci. U tom gradu sam završio Pravni fakultet u februaru 2009. godine, kao redovan student. Živim u Kneži-

ci, opština Kozarska Dubica.

INICIJATIVA: Osoba ste sa invaliditetom, korisnik elektromotornih kolica. No, i pored toga ste završili Pravo, redovno pohađajući predavanja na fakultetu. Često ste se, vjerovatno, susretali sa velikim problemima, no i pored toga Vaše gledanje na život se uopšte ne razlikuje puno od gledanja onih osoba koje nemaju neki invaliditet. Kako uspijevate u tome?

Uspijevam u svemu navedenom jer sam ja, prije svega, veoma uporna i principijelna osoba. Veoma sam komunikativan i u svemu tome me je vodila želja za uspjehom i ostvarenjem sopstvenog sna, kao i želja da dokažem i sebi i drugima da moj invaliditet nije bio razlog da ne ostvarim dio svojih snova. U svemu tome, naravno, nesebično mi je pomogla moja porodica i moji prijatelji.

INICIJATIVA: Recite nam kako prijatelji, rodbina pa i okolina gledaju na Vas i vašu upornost. Mislite li da vas oni smatraju jednakim, jer očito je da se vi tako i osjećate?

Moji prijatelji i ljudi iz bliže okoline me uvijek smatraju jednakim sebi i nikada se nisam osjećao manje vrijednim zbog invaliditeta. Nemam ni razloga, vjerujte.

INICIJATIVA: Kako izlazite na kraj sa mnogobrojnim preprekama sa kojima se generalno susreću korisnici kolica? Znamo da se dosta radi na rješavanju arhitektonskih barijera, pogotovo vanjskih, no, kako se snalazite kad uđete u neku ustanovu koja je nepristupačna?

U takvim situacijama se oslanjam na pomoć moje porodice, prijatelja, ljudi dobre volje.

INICIJATIVA: Kako je bilo na fakultetu? Je li bilo nošenja na rukama ili je bilo sve, uglavnom, prilagođeno korisniku kolica?

Pravni fakultet u Banjoj Luci, koji sam ja završio, bio je djelimično prilagođen kada su u pitanju arhitektonske barijere. Prvu godinu studija sam slušao bez problema, dok sam ostale godine slušao predavanja tako što su me nosili na rukama, (jer su bila održavana na prvom i drugom spratu zgrade).

INICIJATIVA: Ima li neka (ne)simpatična anegdota da nam ispričate tokom studiranja?

Postoje mnoge anegdote, ali sada ne bih mogao u kratkim crtama izdvojiti ni jednu posebno.

INICIJATIVA: Koji je Vaš trenutni radni status?

Moj trenutni radni status je nezaposlen. Volontiram u humanitarnoj organizaciji „Partner“- zadužen za poslove organizacije u Kozarskoj Dubici.

INICIJATIVA: Nadate li da će Vas neko u dogledno vrijeme radno angažovati?

Da, iskreno se nadam.

INICIJATIVA: Mladi sa invaliditetom sa teškoćama u kretanju. Obrazovanje (studiranje) ili ne?

Naravno da je moj odgovor obrazovanje, studiranje i usavršavanje u svakom pogledu. Jer znanje za nas, osobe sa invaliditetom, predstavlja kartu za ulazak u društvo.

INICIJATIVA: Možete li nam opisati kako teče jedan Vaš radni dan?

Ustajem ujutro oko 7h, na poslovnoj organizaciji dnevno provedem oko 3h, družim se sa prijateljima i porodicom.

INICIJATIVA: Ima li nekad dosade, neraspoloženja?

Naravno da ima, kao kod svakog čovjeka.

INICIJATIVA: Iskreno, gdje vidite sebe u budućnosti?

Sebe u budućnosti vidim, prvenstveno, kao porodičnog čovjeka, zaposlenog u državnoj upravi.

INICIJATIVA: Djevojka, brak, ljubavni život. Smije li se o tome pričati i kako stojte po tom pitanju?

Naravno da se smije pričati! Trenutno nemam djevojku, ali se nadam da ću u skorijoj budućnosti pronaći srodnu dušu.

INICIJATIVA: Hvala na razgovoru, i imate li neku poruku osobama sa ili bez invaliditeta?

Poruka svim čitaocima bi bila moj životni moto: bori se i uspješno!!! A osobama sa invaliditetom mogao bih poručiti da vjeruju u svoje snove i njihovo ispunjenje i da se obrazuju što je više moguće. U znanju je spas!!!

F. Hasanović

OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA - NEADEKVATAN POJAM

Često se može čuti i pročitati izraz „osobe s posebnim potrebama“. Njime se označavaju osobe sa invaliditetom. Kome je to palo na pamet – ne znam. Mene taj izraz strašno iritira. Svaki čovjek ima svakodnevne potrebe, neke manje, neke veće. Zašto su onda moje potrebe posebne? Ako imamo jednako pravo na obrazovanje, posao, prijateljstvo, porodicu, zdravlje... zašto bi to za mene bile posebne potrebe kad su iste kao i kod svakog drugog čovjeka. Ti imaš potrebu za prijateljstvom, imam je i ja, ti imaš potrebu za ljubavlju imam je i ja, ti imaš potrebu za stvaranjem porodice, imam je i ja, ti imaš potrebu za održavanjem zdravlja imam je i ja, potrebe za kulturom, sportom i rekreacijom, smijehom i suzama...

Ah, da! Ali ja ne mogu u školu i fakultet jer nisu prilagođeni našim (mojim i tvojim) nego (samo) tvojim potrebama; ja ne mogu u zubnu ambulantu jer je na spratu, dakle nije prilagođena našim nego tvojim potrebama; moja prijateljica u kolicima ne može na ginekološki pregled jer ginekološki stol je napravljen tako da se ne može popeti na njega; javni prijevoz nije prilagođen našim nego tvojim potrebama. Jesu li to možda te posebne potrebe?

Zanima me nešto... meni, kao osobi u invalidskim kolicima, za mnoge stvari u životu potrebna je tuđa pomoć. Na primjer, treba mi promijeniti zavjese na prozorima, ja to ne mogu i platim ženu koja to napravi. Ako je to procijenjeno kao posebna potreba kako je s onima koji plaćaju to isto a mogu sami?

Ili, ja ne mogu u javni prevoz pa plaćam taxi da me odveze na odredište. Ako je to za mene posebna potreba da li je i za one koji mogu hodati i koristiti javni prijevoz.

Vidite li kako je taj pojam neadekvatan!?

Mislim da postoji velika sličnost između onoga ko je moje potrebe proglasio posebnim i onoga koji je moje potrebe učinio posebnima. Jedan je nezainteresovan a drugi nezainteresovan i arogantan !!!

F.H.

KAKO DA PROBUDIMO LJUBAV JEDNE ŽENE!?

Priča se da na najvišoj planini Tibeta živi najveći Filozof svijeta. Jednom ga je posjetio jedan mladić sa pitanjem - koji put vodi ka srcu voljene žene, i upitao ga je..

- Reci mi majstore nad majstorima koji je najbrži i najkraći put ka srcu voljene žene..,

Majstor je ovako odgovorio:

- Nema sigurnog puta sine ka srcu jedne žene, samo provalije, uzane staze, putevi puni trnja i stijena bez mapa i kompasa.. puni žbunja i zmija..,

- Ali majstore, šta onda da učinim da osvojim srce moje ljubavi..,

- Zapamti učenice moj i dobro ukopaj u svoju memoriju ono što ću ti sada savjetovati.., prati ih i stići ćeš do srca voljene žene:

1. Peri zube.
2. Nosi joj cvijeće i mnogo, mnogo poklona.
3. Ne mljackaj kad žvaćeš.
4. Ne podriguj naglas ili bolje nemoj uopšte podrigivati.
5. Operi ruke prije nego izađeš iz kupaone.
6. Nemoj ružno pričati o njenoj majci, pričaj o njoj kao o svojoj.
7. Uvijek se smij vicevima koje priča, pa makar bili loši.
8. Nemoj puštati trbuh i nemoj se debljati. Ona to smije ali joj nikad nemoj reći.
9. Nemoj joj reći da ne zna voziti.
10. Nemoj kasno dolaziti kući, kad završiš posao odmah kreni kući.
11. Nemoj se zabavljati sa prijateljima ili još bolje, nemoj uopće imati prijatelje.
12. Ne budi škrtica. Koristi najmanje dvije kreditne kartice i dvije štedne kartice.
13. Nemoj gledati druge žene, a još je bolje zaboravi da one i postoje.
14. Nemoj pričati o svojoj ex djevojci. Ti nisi imao nikoga prije nje.
15. Peri suđe i održavaj red u kuhinji.
16. Namjesti krevet (UVIJEK).
17. Pusti neka kupuje cipele, haljine kad god poželi i pomozij joj u višesatnim biranjima i kupovinama (i smiješij se u međuvremenu).

18. Pusti neka satima priča telefonom, i ako je moguće, plaćaj joj mobilni.

19. Zapamti, ti ne voliš nogomet i mrziš Formulu 1.

20. Brij se svaki dan da joj ne povrijediš kožu.

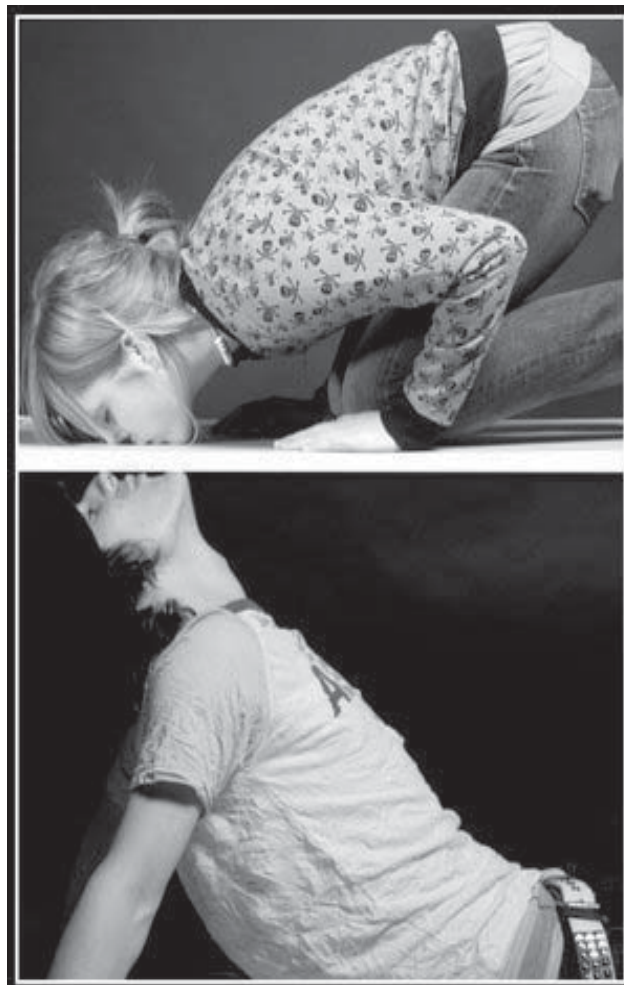
21. Nemoj misliti stalno o seksu, ali nemoj ni da pretjeraš, provociraj je često pa makar bio i umoran.

22. Poštuj njenu glavobolju, ali ako ona traži od tebe odmah joj ispuni želju.

23. Ah,da, nemoj slučajno odmah zaspati, gledaj je u oči i miluj je sve dok ona polako u miru ne zaspi.

24. Reci joj svakog časa da je ona najljepša žena koju si ikad vidio....

- Hvala ti veliki majstore, ali nakon tvog predavanja, mislim da je bolje nabaviti kućnog ljubimca. Doviđenja!

SPORT

Ice climbing (penjanje po ledu) je vrhunska zabava za vrhunskog sportaša koji prije svega ima poštovanja prema prirodi, odličnu formu i veliku dozu avanturizma. Ovaj se sport provodi u nekoliko tehnika, a prakticira se na zamrznutim liticama i vrhuncima prekrivenim ledom, smrznutim vodopadima... Kao što smo već spomenuli morate biti u dobroj formi da biste se mogli baviti ovim sportom, a prije svega psihički jaki i spremni na teške i po život opasne situacije u kojima morate ostati hladne glave i spremni brzo donositi odluke. Penjanje je najbolje u društvu, zato skupite ekipu sportaša željnih avanture i upustite se u ovu sportsku pustolovinu kojoj ćete se uvijek ponovno vraćati.

Kitewing je disciplina čije začetke smještamo u Finsku, a može se provoditi u različitim uvjetima, s time što se na snijegu koristi board ili skije, a upravljamo njime uz pomoć samostojećeg krila, sličnog jedru za surfanje, koristeći snagu vjetra. Ovo je sport za sve one koji su već isprobali jedrenje na dasci i kojima se sviđaju sportovi koji su nemogući bez prirodnih sila, u ovom slučaju vjetra. Spuštajući se po predivnim padinama, ponovno ćete otkriti osjećaj slobode koji pruža netaknuta priroda.

Snowkite je jedan od relativno novijih sportova i jedan od rijetkih koji nam omogućuje da se uz pomoću zmaja ne samo spuštamo uz padinu već i podižemo uz nju. Vozi se na dasci ili skijama, a zbog mogućnosti koje pruža način kretanja, ovo se može smatrati jednim od najslobodnijih zimskih sportova, koji ako promijenimo "podlogu" i godišnja doba, može postati i ljetni sport. S kite-om možete preskočiti s jedne na drugu padinu, udaljenu i do 50 metara, ili se dignuti u visinu 10-ak metara. Ukoliko ste početnik, ove zime takve vratolomije još nećete moći izvoditi, ali naučit ćete osnove upravljanja kiteom.

Skijoring – evo sporta zbog kojeg vas ljubitelji životinja mogu proganjati - šalimo se. Ovo je sport gdje vas vuku dva do tri izvježbana veća psa, a vi klizite na skijama po stazi i utrkujete se s protukandidatima tko će brže i spretnije preći između 5 i 20 kilometara, ovisno o natjecanju. Od opreme su vam potrebne skije i štapovi, te uzica dužine otprilike 1.5 metar kojom ste pričvršćeni za psa. Korijene ovog sporta možemo pronaći u Norveškoj. Najvažnija napomena vezana za ovaj sport je da se psa ne smije prisiljavati da vas vuče, dakle on mora svojevolumno htjeti trčati i vući vas bez da mašete bičem i sličnim privolama.

Icesurfing je posljednji u nizu naših sportova koje predlažemo za vas ove zime, a sličan je surfanju po moru – samo što surfate po zaleđenim vodenim površinama pomoću jedra kojim upravljate, a jačina vjetra određuje vašu brzinu. Dakle, oprema daska i jedro, te naravno, vaša zaštitna odjeća i naočale. Budite spremni da surfate po zaleđenim jezerima koja nemaju tendencija pucanja pod vašom težinom. I, naravno, prije bilo kakvog početka, konsultirajte se sa osobama koje su već isprobale i odlično se razumiju u ovaj sport, te imaju iza sebe višegodišnje iskustvo.